

ШАХМАТНА МИСЪЛ

СЪДЪРЖАНИЕ

Умората ☆ Гросмайстор Гелер — шампион на УССР ☆ Нотацията в кореспондентния шах ☆ Из шахматната зоология ☆ Партии за самостоятелен анализ ☆ Комбинации ☆ Новият живот на един стар вариант ☆ Композиция

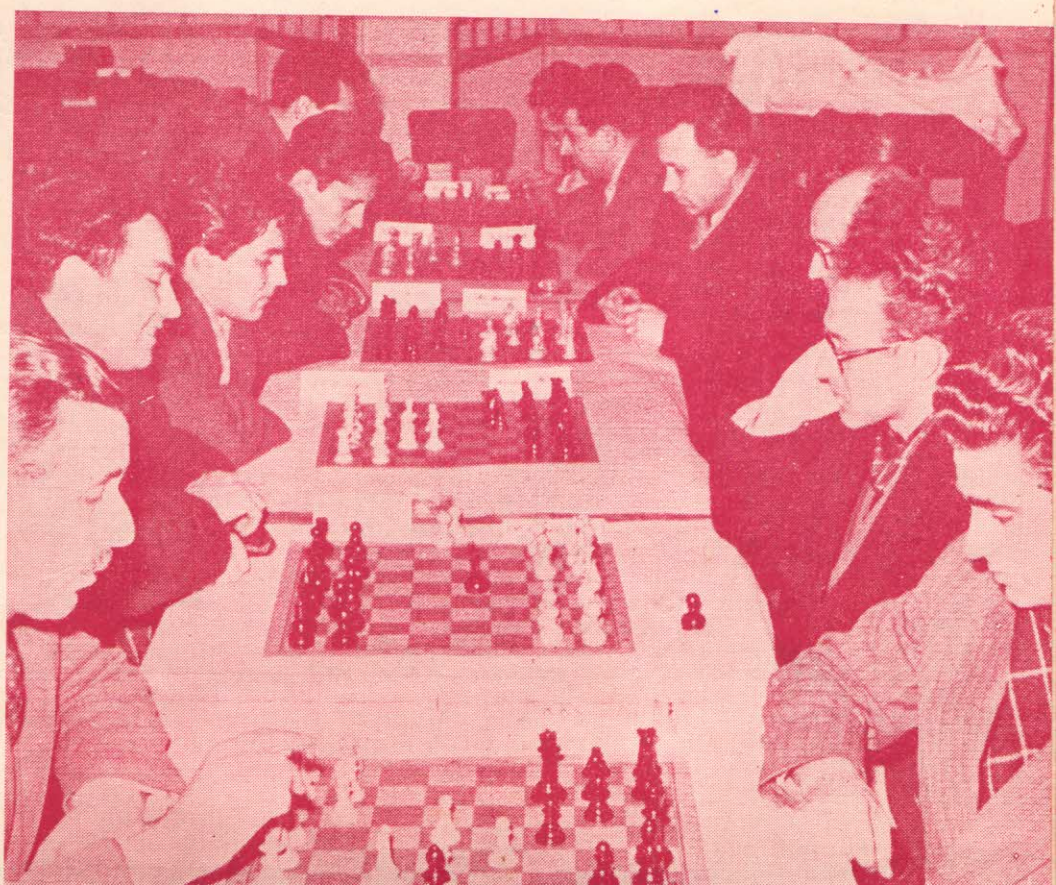
3

ПАРТИИ

В. Попов—Найкампджозов
В. Прахов—П. Иванов
В. Попов—Малчев
В. Димитров—Леви
В. Димитров—Раковски
В. Керес—Елисказес
В. Томбарди—Керес
В. Найдорф—А. Котов
В. Зе—Робач
В. Кьалтя—Портиш
В. Баник—Петросян

На снимката:

Среща между отборите на архитектурния (ляво) и инженерния (дясно) отдели на проектантската организация „Софпроект“

ШАХМАТНИ ВЕСТИ

СССР

Срещата реванш между представителните отбори на СССР и Югославия се проведе през месец юли в гр. Ленинград и завърши отново с убедителна победа на съветските шахматисти при резултат 42:22! (Първата среща се състоя през 1956 г. и завърши 38:26 в полза на СССР). Най-много точки за отбора на СССР постигна Тайманов, а за отбора на Югославия Глигорич — и двамата по шест точки от осем възможни! Изненадващо ниско е постижението на югославските майстори Пирц и Удович — 0 т!

СССР

	парт.	+	=	-	т.
Тайманов	8	4	4	0	6
Корчной	7	5	1	1	5 ^{1/2}
Бронщайн	7	3	4	0	5
Петросян	8	3	4	1	5
Болеславски	5	3	2	0	4
Гелер	7	2	4	1	4
Толуш	7	2	3	2	3 ^{1/2}
Керес	5	1	4	0	3
Холмов	5	2	2	1	3
Фурман	5	2	2	1	3

42

Югославия

	парт.	+	=	-	т.
Глигорич	8	5	2	1	6
Матанович	8	2	5	1	4 ^{1/2}
Ивков	8	0	7	1	3 ^{1/2}
Берток	6	0	5	1	2 ^{1/2}
Караклаич	8	0	4	4	2
Неделкович	8	0	4	4	2
Милич	5	0	2	3	1
Трифуневич	5	0	1	4	1 ^{1/2}
Пирц	4	0	0	4	0
Удович	4	0	0	4	0

22

В първенството на Москва за 1957 г. (жени) първото място са поделили майсторите на спорта Н. Войцик и О. Игнатисва с по 10^{1/2} т. от 15 възможни. Следват: О. Кацкова — 9^{1/2} т., С. Подвойная — 9 т., Л. Белавенец, О. Рубцова и Смирнова с по 8^{1/2} т. и т. н.

ГДР

През месец юни в гр. Дрезден се състоя срещата реванш ГДР—Австрия. (Първата среща се проведе във Виена и завърши 11^{1/2}:8^{1/2} в полза на ГДР). Победи отново отборът на ГДР с високия резултат 14:6. На първа дъска Улман (ГДР) е спечелил и двете партии срещу първенеца на Виена—Дюкшайн.

ГФР

На 31 май и 1 юни в гр. Дортмунд се състоя третата ежегодна среща между представителните отбори на ГФР и

Холандия. Срещата завърши при резултат 12:8 в полза на ГФР (I кръг — 5:5, II — 7:3). На първа дъска Еве и Унцикер завършиха и двете си партии наравно а на втора дъска Дарга (ГФР) победи тазгодишния първенец на Холандия — Донер с 1^{1/2}:0^{1/2} т.

ФНРЮ

В Югославия е гостувал унгарски представителен отбор на гр. Будапеща, който се е срещнал с градските отбори на Белград, Валево, Нови Сад и Суботица. Централната среща Белград—Будапеща е завършила 12:12. В останалите срещи унгарският отбор се е наложил убедително: Будапеща—Валево 6^{1/2}:3^{1/2}, Будапеща—Нови Сад 11:3 и Будапеща—Суботица 9:3.

Холандия

Тазгодишното първенство на страната бе спечелено от Донер с 9 т. от 11 възможни пред Ван ден Берг и Росел с по 7 т. Бауместер 6^{1/2} т., Кортлевер 6 т. и т. н. Д-р Еве не е участвувал в първенството.

Исландия

Проведеното в гр. Рейкявик първенство на страната е било спечелено от Фредерик Олафсон с 8 т. пред Порбергсон 7^{1/2} т., Гудмундсон 6^{1/2} т. и т. н.

Швейцария

В XVII първенство на Швейцарския работнически шахматен съюз са взели участие 240 шахматисти от различни категории. В майсторския турнир първото място са поделили Валтер и Фирпхенд пред Мартин и т. н.

Англия

В петия пореден ежегоден турнир в Боньор Регис, проведен в 10 кръга по швейцарската система, са взели участие 38 състезатели. Победител е излязъл югославският гротмайстор Светозар Глигорич с 8 точки от 10 възможни (без загубена партия) пред първенеца на гр. Копенхаген за 1957 г. Андерсен (Дания), Уейд (Нова Зеландия), Ракич (ФНРЮ) и О'Кели (Белгия) с по 7 точки и т. н.

Финландия

На 30 април т. г. е починал неочаквано на 61-годишна възраст подпредседателят на ФИДЕ и един от най-неуморните пропагандатори на шахмата във Финландия — Ари Илмакунас.

Австрия

През месец август в гр. Висна ще се състои XXVIII пореден конгрес на ФИДЕ.

ШАХМАТИСТИ СТАНЕТЕ АБОНАТИ НА „ШАХМАТНА МИСЪЛ“

ПРИЕМАТ СЕ КАКТО ГОДИШНИ, ТАКА И ПОЛУГОДИШНИ АБОНАМЕНТИ. АБОНИРАЛИТЕ СЕ ПОЛУЧАВАТ БЕЗПЛАТНО СБОРНИКЪТ ОТ ПАРТИИ „XI РЕПУБЛИКАНСКО ПЪРВЕНСТВО.“ СТОЙНОСТТА ДА СЕ ПРЕВЕЖДА С ПОЩЕНСКИ ЗАПИС НА АДРЕСА НА РЕДАКЦИЯТА

СОФИЯ

БУЛ. ТОЛБУХИН № 18

ГОДИШЕН АБОНАМЕНТ (12 книжки) — 30 лв.
ПОЛУГОДИШЕН АБОНАМЕНТ (6 книжки) — 15 лв.

ШАХМАТНА МИСТЪЛ

ИЗДАНИЕ НА ВЪРХОВНИЯ КОМИТЕТ
ЗА ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ
ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

Книжка седма
Година десета — 1957 г.

19. авг. 57.

П. Мещеряков

УМОРАТА

Д-р В. АСЕНОВА

Като изключим неточностите и грешките, които правят шахматистите в началото на партията поради недостатъчно познаване на дебютите, и направим наблюдения на турнирите, където участниците са с по-висока квалификация и равностойни по сила, ще установим, че най-голям брой грешки се допускат към края на кръга. Колко често грешката се извършва в последната минута, при последния контролен ход в партията! Обикновено цайтнотът се сочи като причина, но не са редки случаите, когато грешки се правят, даже груби, и при достатъчно време за обмисляне. Опорочава се логическото единство на партията, изпускат се очевидно спасяващи или печеливши продължения, губят се спечелени позиции. Понякога слушаме състезателят да обяснява, че е виждал последствията на хода си, знаел е, че е лош, и въпреки това го е играл. Говори се за случайност, за лош шанс, за умора. В същност истината е близко. Най-често основната причина за дадена грешка в турнирната партия е умората. Какво представлява тя и как трябва да се предпазваме от нея?

Известно е, че както при физическата работа, така и при умствената, ръководен и главно обременен орган е централната нервна система. При физическа работа нервната система изпраща непрекъснато импулси към работещите мускули и към всички останали системи в организма, които трябва да засилят дейността си съобразно извършваната работа. Ето защо физическият труд не може да се разглежда само като работа на мускулите, а като съвкупна дейност на мускулите, на всички останали системи и най-вече на централната нервна система. Аналогично е положението и при умствения труд. При него участвуват не само клетките на централната нервна система, но повече или по-малко и всички останали системи, като тяхното състояние и дейност влияе в значителна степен на качеството и продуктивността на умствения труд. Логическият извод от това е, че общото здравословно и физическо състояние е от съществено значение при всяка умствена дейност, следователно и при шахматната борба.

Изследванията на Биков и сътрудниците му, направени на базата на павловското учение доказват, че по време на работа централната нервна система е в състояние на възбуждение. Това възбуждение се изразява в увеличение на нейната работоспособност и особено на сетивните ѝ функции — изострят се слухът, зрението, кожната чувствителност. Човек се чувства бодр и има желание за работа. При все по-силно концентриране на възбудата, въпреки значителната устойчивост на централната нервна система, клетките ѝ минават от състояние на възбуждение в състояние на подтискане. Процесът на подтискане настъпва постепенно. От нервните клетки излизат все по-слаби, забавени импулси. Чувствува се умора — упадък на бодростта, безсилие, отслабване на слуха и зрението, желание за почивка и сън. Появата на процеса на подтискане е физиологична защитна проява, начин за запазване на нервната система от разрушение и начин за възстановяването ѝ. Без защитното действие на умората би се стигнало до нарушение на правилната дейност на централната нервна система и на целия организъм. Или както казва Павлов, умората представлява биологичен сигналатор, който предупреждава за опасността от разрушаване нормалната дейност на организма.

Шахматната партия е плод на продължителен умствен труд, при който има дълготрайно действие на клетките на централната нервна система. Отначало те отговарят аде-

кватно, сиреч съответствуващо на силата на дразнителя. При все по-силно концентриране на възбудния процес се стига до пренапрежение. В нервните клетки се появяват призащите на умора, възбудимостта започва да намалява и процесът на възбуждение се сменя с този на подтискане. При разпространение процеса на подтискането нервните клетки постепенно престават да реагират адекватно. В някои случаи настъпва така наречената парадоксална фаза, при която се реагира само на слабо дразнение, а на силно — не. Например: в последните минути на партията се появява двойна заплаха — върху пешка и върху царя с мат. Състезателят реагира само на слабо дразнение — запазва пешката и получава мат. В други случаи се стига до ултра-парадоксална фаза, която се характеризира с това, че на отрицателни дразнители се реагира положително. Например шахматистът играе ход, който вижда че е лош, вместо подобрния, известен нему ход.

За по-бързото настъпване на умората влияе не само напрежението по време на борбата, но и много външни фактори — температура, осветление, вентилация, прах, пушек, шум и др. Невните клетки се нуждаят от достатъчно количество кислород. Неговият недостиг намалява тяхната работоспособност и ускорява умората. Лошото осветление и шумът също така подтискат дейността на централната нервна система. Затова при провеждане на шахматни състезания голямо значение има изборът на залата. Тя трябва да бъде достатъчно обширна, с добра вентилация, светла и изолирана от външен шум. Публиката трябва да пази тишина, както в читалня.

Гросмайстор Левенфиш, коментирайки незадоволителните резултати в XXIII шампионат на СССР на известните съветски шахматисти гросмайсторите Рагозин и Толуш и майстор Лисицин, които от 9 партии в последните три кръга събрали една точка, пише: „Защо ли 45—47 годишните състезатели не издържаха напрежението на спортната борба? Струва ми се, че причината трябва да се търси в обстановката . . . Неподходяща, тясна зала, препълнена до крайна степен със зрители, шум, задух, аплодисменти в най-критичните моменти на борбата — всичко това бавно и неотклонно травматизира нашите гросмайстори и майстори. В турнирните помещения обстановката трябва да бъде като в читалищна зала на библиотека, а не на стадион, където с шум и викове се окуражават съревноваващите се спортисти“. Трябва да отбележим, че големите шахматни турнири в СССР сега се провеждат в най-просторните и удобни зали — концертната зала Чайковски, дома на профсъюзите, театъра на червената армия и др.

Обстановката в залата — часовниците, шахматните табла — действуват като условни дразнители върху нервната система и шахматистът, и когато не играе, но се намира в турнирната обстановка, изхвърля почти толкова нервна енергия, колкото през време на самата игра. Затова в свободния си ден и при доиграванията той не бива да остава в турнирната зала, за да спести по този начин на организма си излишно напрежение.

Как да се предпазим от умората? Борбата срещу нея трябва да се води още преди самото състезание. Здравата физика е първото условие за устойчивост срещу умората. Затова шахматистът трябва да полага грижи както за чисто шахматната си подготовка, така и за общото си физическо състояние, като спазва здрав трудов и спортен режим във всекидневния си живот.

За да може състезателят да проведе успешно един турнир, да покаже истинските си сили и знания, необходимо е да проведе предварителна подготовка и да спазва известен режим, както преди, така и през време на самото състезание. Ритмична смяна на умствения труд с активна почивка, разходки, физкултура и тренировъчни шахматни занимания подготвят организма за самото състезание.

В състезанието шахматистът трябва да навлиза постепенно, а не да хвърля изведнаж всичките си сили. Ударното пренапрежение би довело до силна преумора. Ето защо важно е да бъде състезателят подготвен предварително с дебюта, който ще играе, така че да не хвърля всички сили още в първите ходове. Десетина-петнадесет хода в началото, направени с по-малко мислене поради познаване на дебюта, дават възможност да се запазят и разпределят силите за останалите ходове, при които обикновено се решава творчески и спортно партията. Не бива също така да се губят сили и пред самата партия, като се правят анализи за дебютна подготовка. Основната дебютна подготовка трябва да е завършена преди започването на турнира.

Цайтнотът действа като извънредно силен възбудител. Той изчерпва много нервна енергия, която мъчно може да бъде възстановена за един ден. Ето защо правилното разпределяне на времето по време на партията и избягването на цайтнота предпазва от умора и повишава дълготрайността и качеството на работоспособността.

През време на състезанието шахматистът трябва да засили храната си. Доброто хранене е най-силно средство в борбата срещу умората. Централната нервна система не разполага със запаси от хранителни материали за поддържане напрежението на нейната дейност. За работата на нейните клетки трябва да се осигурят достатъчно въглехидрати, пълноценни белтъчини и тлъстини. Особено необходими за нормалната им дейност са витамините В комплекс, А и С. Те стимулират окислителните процеси в мозъчните клетки. Вземането на витамини във вид на цокотал и бонбони по време на играта действа благоприятно върху работоспособността на централната нервна система, защото те са много лесно и бързо усвоими храни.

Сънят е основното средство против умората. О всички органи и системи на организма, той е най-необходим на нервната система и мускулите. Главната причина, поради

която не се уморяват другите жизнено необходими органи — сърце, бели дробове, бъбреци и други, е ритмичността на тяхната работа. Сънят е свързан също така с ритъма на работата на организма. Той не настъпва само при силна умора. Редовният, правилно организиран сън е физиологично полезен, освежава нервната система, възстановява нейните сили. Той трябва да влиза в общия ритъм на работата.

Шахматистът — състезател се нуждае от 8—9 часа сън. Голяма грешка вършат онези шахматисти, които след кръга анализират до късно през нощта отложени позиции, като вземат разни лекарства за поддържане бодростта, като кофеин и др. Трябва да се знае, че една таблетка кофеин не може в никой случай да задоволи напълната нужда на организма от почивка.

Някои шахматисти свързват повишаването на своята работоспособност с различни ненужни, даже вредни навици. Така например пушачите смятат, че работата им ще бъде продуктивна, само ако пушат. Колко много се лъжат те! С цигарата те само утоляват за момент придобития навик, но от това не се повишава нито работоспособността, нито се утолява желанието им за нова цигара. Никотинът действа вредно върху целия организъм, върху кръвоносните съдове, върху белите дробове и най-вече върху централната нервна система. Не е ли достатъчно красноречив фактът, че великият в шахмата Алехин, докато в първия си мач срещу Еве, в който загуби титлата си, е пушел непрекъснато, във втория, в който я възвърна, се бил отказал напълно от тютюна и алкохола. А в състояние се наскоро в Москва турнир в памет на Алехин, нито един от участващите 11 най-силни гротмайстори в света не е пушел.

За борбата с умората извънредно важно значение има и психологическото състояние на състезателя. Отрицателните емоции — страх, паника, яд и др. създават благоприятна основа за бързо развитие на процеса на умора и за бързо поражение. Не сте ли забелязвали в турнирите че шахматисти, които преживяват тежко загубите, след първата загуба понасят сривове, като губят последователно по няколко партии. Обратно — високото морално-волево състояние, възникващите под негово влияние положителни емоции, намаляват умората и вливат нови сили у състезателя.

ИЗ СЪДИЙСКАТА ПРАКТИКА

В един наскоро проведен в Нюйорк шахматен турнир възникнало „цайтнотно произшествие“. Решението на съдията предизвикало големи разногласия. Привеждаме описанието на този инцидент поместено от Едуард Ласкер (Нюйорк) в сп. „Дойче шахцайтунг“ — бр. 12/1956 г.: „Меднис и Хърст бяха автори на една бурна „цайтнотна“ партия, която възбуди сериозни спорове, тъй като главният съдия Ханс Кмох присъди и на двамата загуба.

Хърст просрочи времето на 33-я ход. Меднис разполагаше с още около 15 секунди, но от 30-я си ход бе престанал да записва. Ето защо, съгласно предварително оповестения за турнира правилник, той нямаше право да претендира нито за реми, нито за печалба.

Кмох завари двамата партньори, когато светкавично разиграваха последните си седем хода. Те напразно дори осем, понеже не знаеха колко хода още им остават. Межвременно флагчето на Меднис бе паднало. Кмох обяви загуба на двамата, тъй като според обявения преди започването на турнира правилник, двамата партньори бяха длъжни да притежават при настъпване на контролата ясен и четлив запис на партията. Когато играта бе приключена, се изясни, че са направени 41 хода. Кмох и друг наблюдател свидетелстваха, че Меднис е изиграл най-малко два хода след падането на флагчето, а трети свидетел твърдеше, че е бил направен само един ход. В качеството си на съдия при възникналите спорове аз гласувах в полза на Кмох“.

За да бъде по-добре разбран приведенят тук случай обръщаме внимание на читателите върху

някои най-нови положения в шахматния правилник

На XXVII конгрес на ФИДЕ в Москва (август, 1956 г.) чл. 13 от шахматния правилник бе преработен, а към

чл. 17 бе прибавен нов член 17-а. Привеждаме и двата члена дословно:

Член 13

1. Всеки състезател е длъжен през време на играта да записва партията (своите ходове и тези на противника) ход по ход върху определената за турнира бланка и то колкото е възможно по-ясно и четливо.

2. Когато някой състезател е в голям цайтнот и очевидно не е в състояние да спазва разпореденията на т. 1, той трябва да се постарее да отбележи изиграните ходове върху своята бланка. След като цайтнотът отmine, той е длъжен веднага да нанесе в бланката си пропуснатите ходове. В случай че ходовете не са записани в съгласие с разпореденията на т. 1, състезателят няма право да изисква реми съгласно чл. 12, т. 3. (поради трикратно повторение на една и съща позиция)

Член 17-а

1. Предложение за реми в съгласие с т. 2 от чл. 12 може да се направи от състезателя, преди или след като е изиграл хода си, но и в двата случая, когато неговият часовник върви.

2. Когато един състезател изисква реми съгласно чл. 12, т. 3, часовникът му продължава да върви, докато съдията установи дали претенцията му е основателна.

В случай че претенцията му се окаже основателна, партията се признава за реми, даже ако този, който предявява претенцията е изпаднал междувременно в цайтнот.

Ако претенцията се окаже неоснователна, партията продължава, освен ако предявителят на претенцията междувременно не е просрочил времето, в който случай се счита, че този, който е предявил претенцията, губи партията.

ГРОСМАИСТОР ГЕЛЕР — ШАМПИОН НА УССР

К. ЛИТВИН

През май и юни т. г. в Киев се състоя редовният шампионат на Украйна, който беше юбилеен. За 25-ти път най-силните шахматисти на Републиката си дадоха среща за завоюване званието „шампион на УССР“.

По своя състав това голямо състезание не отстъпваше на много международни турнири. Участваха гросмайстор Гелер (Одеса), седем майстори и осем кандидат-майстори, а също така поканените да участвуват извън конкуренцията московски гросмайстори С. Флор и А. Лилиентал.

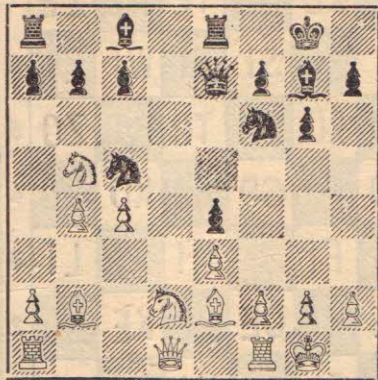
Особено голям интерес представляваше участието на Е. Гелер, който шест години не бе се явявал в първенствата на Украйна. В 1950 година — още млад майстор — Гелер завоюва за първи път званието „шампион на УССР“. Оттогава той удържа много славни победи — стана международен гросмайстор, шампион на СССР, победител в редица първостепенни състезания, а като член на представителния отбор на СССР погна на успехи в САЩ, Аржентина, Англия, Холандия, Франция, Финландия...

В настоящия турнир за първенство на УССР Гелер показа в редица партии своето високо майсторство — голяма шахматна ерудиция, оригинална трактовка на много дебюти, висока техника при реализиране на преимуществата. Но все пак не му се отдаде да заеме сам първото място. Наравно с него се оказа гросмайстор Флор, който, както сам заяви, играл както в най-добрите години на своята младост. Гелер и Флор постигнаха по 12,5 точки от 17 възможни, но тъй като Флор участва извън конкуренцията, със званието „шампион на УССР“ беше удостоен Гелер. В интересна борба премина срещата между двамата победители:

№ 218 Староиндийска защита

С. Флор Е. Гелер

1. d4 Kf6 2. c4 g6 3. b3 Og7 4. Ob2 0—0 5. Kf3 d6 6. e3 Kbd7 7. Oe2 e5 8. de de (заслужава внимание и 8... Kg4) 9. 0—0 e4 10. Kd4 Te8 11. Kd2 De7 12. Kb5 Kc5 13. b4.

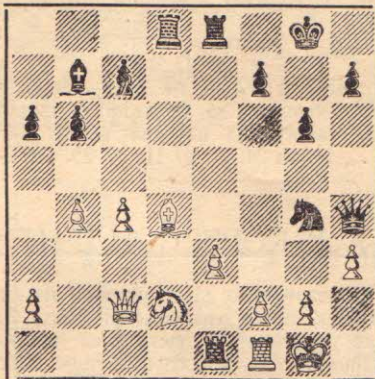

13... Kd3. По-спокойно беше 13... Каб 14. a3 с6, обаче Гелер се стреми към усложнения.

14. O: d3 ed 15. Db3 b6. Пешката на d3 е обречена. Гелер е предвидил това още когато е играл 13... Kd3. Той обаче разчита да балансира загубата на пешката с по-доброто развитие на фигурите си.

16. D: d3 Ob7 17. Oc3 Tad8 18. Dc2 a6 19. K5d4 Kg4 (заплаха 20... K: e3) 20. Tae1 O: d4 21. O: d4 Dh4. Атаката на черните изглежда твърде опасна, но белите имат достатъчно ресурси за защита.

22. h3

22... T: d4. Тази ефектна жертва е и принудена, тъй като след отстъплението на коня белите биха укрепили лесно позицията си, запазвайки пешката в повечето. Сега, разбира се, те не могат да вземат на d4 предвид 23... T: e1 24. T: e1 D: f2+.

23. Kf3! O: f3 24. ed. Как да продължат черните — две от фигурите им са под удар и една от тях се губи? Гелер обаче намира начин за запазване на равновесието.

24... Td8 25. Dc3. Белите не могат да вземат веднага фигурата. Например: 25. hg D: g4 26. g3 Dh3 и черните печелят, или 25. gf D: h3 26. fg D: g4+ с вечен шах.

25... O: g2! 26. Ц: g2 Kh6 27. Dg3. Белите се опасяват от 27... Kf5 и бързат да защитят царя си. Към сложна игра волееше 27. d5

27... Kf5 28. D: c7. Размяната на дамите след 28. D: h4 K: h4+ 29. Цg3 Kf5+ и 30... T: d4 дава достатъчна контраигра на черните.

28... T: d4 29. c5 Tg4+. Това води към реми, но на повече черните не могат да разчитат.

40. hg. Рисковано е за белите 30. Цh2 bc 31. bc Kd4 32. f3 Tf4 33. Te3 Df6.

30... D: g4+. Реми чрез вечен шах. Третото място заема младият киевски майстор Ю. Сахаров (11 т.). Той не загуби срещу нито един от гросмайсторите, а в срещите си с майсторите набра 4 точки от 6 възможни.

Следващите четири места поделиха гросмайстор А. Лилиентал, майстор Ю. Коц (Сталино) и кандидат-майсторите Ю. Николаевски и Вл. Шияновски (Киев). Те имат по 10 точки, но всеки от тях достигна до този резултат по различни пътища. Лилиентал започна

успешно турнира с 3,5 точки от четири, но в петия кръг претърпя загуба от най-младия участник Ю. Николаевски, след което започна да играе много предпазливо и завърши болшинството от партиите си наравно.

Ю. Коц — инженер в една от шахтите на Донбас, е отскоро майстор на спорта. Той се е проявил в редица състезания като извънредно волеви шахматист, който играе особено добре на финаша. Така беше и този път. Първите четири срещи завърши наравно, а петата загуби. Изглеждаше, че е изпуснал шансовете за високо класиране, но с приближаване края на турнира, набрайки 3,5 точки от четири, той успя да догони и надмине много от съперниците си.

Особено внимание заслужават успехите на Ю. Николаевски и Вл. Шияновски, които 10 точки им донесоха званието „майстор на спорта“. Сега в Украйна има 14 майстори на спорта по шахмат.

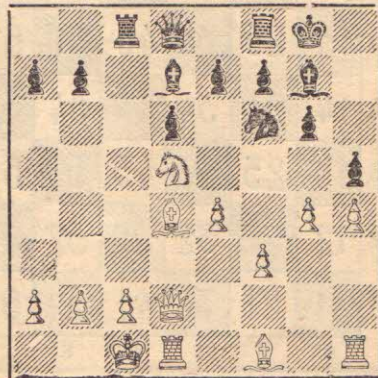
Ю. Николаевски е студент II година в историко-философския факултет на киевския университет. Извънредно надарен шахматист, през 1953 г. той стана ученически шампион на Киев, една година по-късно — ученически шампион на Украйна, а в 1955 г. завоюва първото място в юношеското първенство на СССР. Неговата игра е наситена с остри и дълбоко разчетени комбинации.

Вл. Шияновски е с няколко години по-възрастен. Тази година завърши физическия факултет на университета. В последния ден на турнира той се яви на държавния си изпит в университета, а вечерта издържа друг изпит, за който беше удостоен със званието „майстор на спорта“. Трябва да отбележим, че той постигна най-добър успех срещу гросмайсторите. Победата му над Гелер характеризира неговата смела и изобретателна игра:

№ 219 Сицилианска защита

В. Шияновски Е. Гелер

1. e4 c5 2. Kf3 Kc6 3. d4 cd 4. K: d4 Kf6 5. Kc3 d6 6. g3 Og4 7. f3 Od7 8. Oe3 g6 9. Dd2 Og7 10. g4 Tc8 11. 0—0—0 0—0 12. h4 h5 (най-добрата защит от h5) 13. Kd5 K: d4 14. O: d4.

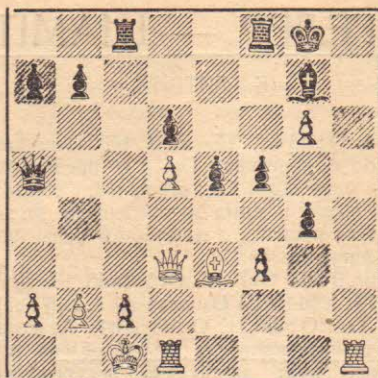
Неточност. Трябваше да се играе 14. К: f6+ О: f6 15. О: d4 e5 16. Оe3, след което атаката срещу царския фланг на черните би имала големи шансове за успех.

14. . . e5 15. Оe3. Сега на 15. К: f6+ черните биха отговорили 15. . . Д: f6. 15. . . К: d5 16. ed hg 17. h5 Of5. Опасно за черните е 17. . . gf 18. Od3 и 19. Tdgl.

18. Od3 О: d3 19. Д: d3 Да5. Грешка, която дава възможност да се усили натискът върху царското крило на черните. Както указва самият Гелер, той е трябвало да играе 19. . . Дf6, заплашвайки 20. . . e4.

20. hg. Играейки 19. . . Да5, черните разчитат на отговора 20. Цb1 и недооценяват хода, избран от белите, който впрочем единствен им позволява да затвърдят преимуществото си.

20. . . f5. Трудно е да се препоръча по-добра защита за черните. На 20. . . Д: a2 би последвало 21. Дf5 със заплаха 22. fg+ Т: f7 23. Д: c8+.

21. Oh6! Да6. Силното наглед 21. . . e4 се опровергава с красива жертва на дамата: 22. О: g7!! ed 23. Od4 Т: c2+ 24. Цb1 и белите печелят. Например: 24. . . Т: b2+ 25. О: b2.

22. Dd2 Д: a2 23. c3 Da1+. Необходимо е черните да прехвърлят дамата си за защита на царския фланг. Ако 23. . . f4, то 24. О: g7 Ц: g7 25. Th7+

Ц: g6 26. Dh2 и черният цар е в мрежа.

24. Цc2 Да4+ 25. Цb1 Dd7 26. О: g7 Д: g7 27. Th6 f4 28. Tdhl. Сдвояването на топовете по откритата линия позволява на белите да сломят бързо съпротивата на противника. Сега заплашва 29. Dh2.

28. . . g3 29. Дg2 Дf6. Последна надежда. На 30. Dh3 би последвало 30. . . Дf5+ с размяна на дамите.

30. Tlh5 e4 31. Dh3 g2 32. Th8+ Д: h8+ 33. Т: h8+ Цg7 34. Д: h6+ Цf6 35. Т: f8+. Черните се предават.

Турнирът показва големия спортен и творчески ръст на младите шахматисти в Украйна. Украинската шахматна организация е дала досега широко известните гротмайстори Бронщайн, Гелер, Болеславски, международния майстор Константинополски. Няма съмнение, че имената и на младите състезатели, показали успех в XXV шампионат на УССР, ще станат също така широко известни и зад пределите на Републиката.

НОТАЦИЯТА В КОРЕСПОНДЕНТНИЯ ШАХ

Има няколко начина за записване на шахматните партии. Най-проста е алгебричната нотация — тази, с която би служи нашето списание. Тя има това преимущество, че на всички езици полетата на шахматното табло се означават по един и същ начин, а именно: вертикалът, на който се намира полето се отбелязва със съответната латинска буква а, b, c, d, e, f, g, h, а хоризонталът — със съответната арабска цифра от 1 до 8. Означаването на фигурите, обаче в различните езици е различно. Разбира се, това не е сериозна пречка за разчитането на шахматния текст, написан с алгебричната нотация, на който и да е език, и затова тя е най-често използваната в кореспондентния шах. Но все пак при служенето с нея трябва

ва предварително да се уговори на какъв език ще се означават фигурите. За да се уеднакви и опрости още повече нотацията при кореспондентния шах, Международната шахматна федерация ФИДЕ е утвърдила правила за шахматната нотация при кореспондентния шах, чрез писма и телеграфа, които поместяваме.

А. Кореспондентна нотация

а) Всеки квадрат на шахматното табло е означен с двуцифрено число, както е показано на диаграма № 1.

б) Всеки ход (включително и вземане) се записва, като се означава номерът на квадрата, от който се измества фигурата и номерът на квадрата, на който се поставя фигурата, така че се образува

едно четирицифрено число. Рокадата се изразява просто като ход на царя. Така e2—e4 = 5254 и 0—0 за белите = 5171, или за черните 5878. *фигура - царица - нац. 1418 - 41*

Б) Телеграфна нотация

а) Всеки квадрат на шахматното табло е означен с две букви, както е показано на диаграма № 2.

б) Всеки ход (включително и при вземане) се записва с посочване на двете букви на квадрата, от който се взема фигурата и двете букви на квадрата, на който се поставя, така че се образува една четирибуквена дума. Рокадата се изразява просто като ход на царя. Така e2—e4 = GEGO и 0—0 за белите GAKA, а за черните — SAWA.

№ 1

	A	B	C	D	E	F	G	H	
8	18	28	38	48	58	68	78	88	8
7	17	27	37	47	57	67	77	87	7
6	16	26	36	46	56	66	76	86	6
5	15	25	35	45	55	65	75	85	5
4	14	24	34	44	54	64	74	84	4
3	13	23	33	43	53	63	73	83	3
2	12	22	32	42	52	62	72	82	2
1	11	21	31	41	51	61	71	81	1
	A	B	C	D	E	F	G	H	

№ 2

	A	B	C	D	E	F	G	H	
8	MA	NA	PA	QA	SA	TA	WA	XA	8
7	ME	NE	PE	RE	SE	TE	WE	ZE	7
6	MI	NI	PI	RI	SI	TI	WI	ZI	6
5	MO	NO	PO	RO	SO	TO	WO	ZO	5
4	BO	CO	DO	FO	GO	HO	KO	LO	4
3	BI	CI	DI	FI	GI	HI	LI	MI	3
2	BE	DE	FE	GE	HE	KE	LE	ME	2
1	BA	CA	DA	FA	GA	HA	IA	LA	1
	A	B	C	D	E	F	G	H	

№ 220 СТАРОИНДИЙСКА ЗАЩИТА ВЕС. ПОПОВ Ж. КАЙКАМДЖОЗОВ

XI Реп. п-во, София, 1957 год.

Обяснения от Ж. Кайкамджозов
и А. Хубесерян

1. d4 Kf6 2. e3 g6 3. b3 Og7 4. Ob2
0—0 5. Od3.

Попов се отклонява от добре изучените дебютни системи, като предпочита да прехвърли тежестта на борбата в мителшпила. Разбира се, вървейки по такъв път, белите не могат да разчитат на получаване дебютно преимущество.

5. . . d6 6. Kf3 Kbd7 7. Kbd2 Te8 E.
Kc4.

Белите се стремят да осуетят стариндийския удар e7—e5, но както показва развоят на партията, това не им се отдава. Ето защо по-уместно беше естественото развитие чрез 8. 0—0 и т. н.

8. . . c6 9. 0—0 Dc7 10. Kg5.

Опит за изостряне на играта и същевременно подготовка на хода f2—f4, срещу което черните веднага реагираат.

10. . . d5 11. Kd2 e5

Черните осъществиха дебютната си идея и сега белите трябва да играят много точно, за да не изпаднат в тежка позиция.

12. f4.

Другите продължения са по-слаби. След хода в текста белите завоюват стратегическия пункт e5, но с цената на известно разслабване на царския си фланг.

12. . . ed

Блокадата на центъра чрез 12. . . e4 би лишила черните от възможността да използват слабостите в позицията на противника си.

13. ed Kh5 14. Df3 K7f6 15. f5 Oh6 16. h4.

Белите успяха да създадат натиск на царското крило, обаче в позицията им има много слабости, особено по черните полета, които стават база за силна игра от страна на черните.

16. . . gf 17. 0:f5 0:f5 18. D:f5 Te2
Черните сами разбиха пешечното прикритие на царя си, но затова пък взеха инициативата.

19. Tf2 Tae8 20. Df3 T2e3

Смисълът на този междинен ход е бялата дама да изпусне контрола над пункта g3, което е много важно.

21. Df5 Te1+ 22. T:e1 T:e1+ 23.
Kf1 Cg7

Нов важен междинен ход.

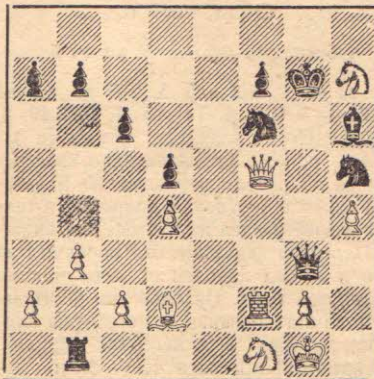
24. Oc3 Tb1!

Смело и последователно! Топът пренася още по-навътре в лагера на противника, но готов всеки момент да се притече на помощ.

25. Od2 Dg3

Преди 23. . . Cg7 този ход не беше добър, понеже шеше да последва 24. Dc8+ Cg7 25. D:b7, нападайки с темпо пункта f7.

26. K:h7

Позицията не е съвсем обикновена и затова заслужава диаграма, още повече, че черните едва ли не са в цугцванг, от която неприятност ги изважи само...

26. . . T:f1+! На пръв поглед много силно е и 26. . . Kg4, но след 27. 0:h6+ черните трябва да се предадат.

27. Ц:f1

Не, разбира се, 27. T:f1 поради 27. . . 0:d2 и 28. . . Oe3+ с печалба.

27. . . D:h4 28. 0:h6+ Ц:h6 29.
Tf3 Dh1+

От този момент до контролата борбата преминава под знака на много силен взаимен цайтнот.

30. Ce2 D:g2+ 31. Cd1 Dg1+ 32.
Ce2 Ke4!

В подобни позиции въпросът за инициативата е първостепенен. Затова черните не се стремят към материални завоевания посредством 32. . . K:h7.

33. D:f7 Dg2+ 34. Ce1 Dd2+ 35.
Cf1 Khg3+

Дойде време и другият кон да се включи в атаката!

36. T:g3

След 36. Cg1 Ke2+ белите ставаха несъясем мат.

36. . . K:g3+ 37. Cg1 Ke2+ 38. Cg2
K:d4+ 39. Ch3 De3+ 40. Cg2 De2+
41. Cg3

41. . . De3+ 42. Cg2 Ke2 43. Cf1 Kf4
44. Dg8 Df3+ 45. Cg1 Ke2+ 46. Ch2
Df2+ Белите се предават.

№ 221 ИСПАНСКА ПАРТИЯ

В. ПРАХОВ

П. ИВАНОВ

XI Реп. п-во, София, 1957 г.

Обяснения от В. Прахов

1. e4 e5 2. Kf3 Kc6 3. Ob5 a6 4. Oa4
d6 5. 0:c6 bc 6. d4 f6. Логичен ход. Черните създават здрава пешечна верига, под прикритието на която успешно могат да завършат развитието си. Другият отговор б. . . ed 7. K:d4 е по-слаб.

7. Oe3 Ke7 8. Kc3 Kg6 9. Dd3 Oe7 10.
0—0—0. Тук досга мислих върху продължението 10. h4 h5 11. Dc4, с цел да завладее диагонала „a2—g8“, което би ми дало голямо преимущество, но се отказах предвид 11. . . Dd7 12. 0—0—0 a5 със заплаха 13. . . Oa6 и изглежда, че белите губят няколко темпа. След партията Пълевски ми показва силния ход 13. . . a3 и ако 13. . . Oa6, то 14. Da2.

10. . . Oe6. През 1952 г. на VI студентско п-во, в същата позиция между същите противници се игра 10. . . a5 11. h4 Oa6 12. Dd2 h5 13. de fe 14. Kg5 Oc4 15. g3 Of6 16. f4 Dc8 17. Kf3 Og8 18. fe K:e5 19. K:e5 0:e5 20. Od4 De6 и сега вместо 21. Tdf1, с което играта се изравни, продължавайки 21. Thf1, бих получил преимущество. В настоящата партия Иванов усилва варианта на 10-ия и 12-тия ходове.

11. h4 h5 12. de K:e5. Явно по-силно от 12. . . fe 13. Kg5 е последващо g3 и f4.

13. Df1. Този на пръв поглед изкуствен ход си има своето обосноваване. Ако направо се играе 13. K:e5 fe, то след 14. f4 ef 15. 0:f4 0—0 или 14. g3 Og4 и после Of3 и Tf8 черните имат добра позиция. Сега заплашва 14. Kd4 и 15. f4, а вземането 13. . . K:f3 14. gf е явно неизгодно за черните и поради това следващият им ход е принуден.

13. . . Og4 14. K:e5. Размяната на e5 се осъществи в по-изгодна редакция за белите.

14. . . fe. След 14. . . Od1? 15. K:c6 Dd7 16. K:e7 се губят две леки фигури и пешка за топ.

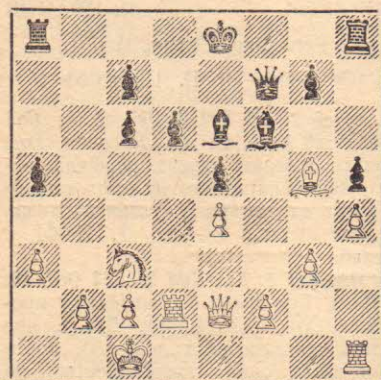
15. Dc4. На вид силно продължение. Завладява се диагоналът „a4—g8“ а приемането на жертвата на качество след 15. . . 0:d1 16. D:c6+ Cf8 17. Ц:d1! дава печеливша атака на белите. Заплашва Th1—h3—f3 и Kd5 с включване на всички фигури в атаката, при разединени черни топове. И все пак 15. Dc4 се оказва „халосен

изстрел“. Доста по-силно е 15. f3 0—0 (15... Ое6 16. g3) 16. Де2 Ое6 17. Of2! и после g4 с атака. Ходът в текста дава възможност на черните да блокират белите пешки на царския фланг, а с това и да изравнят играта. За мое щастие противникът ми не се възползува от нея.

15... d4 16. Тd2 Ое6 17. Де2 Of6 18. g3 Дf7 19. Og5. Чувствуват се последиците от 15. Дс4. Не върви 19. f4 ef 20. gf О:с3 21. bc О:a2+.

19... а5. Жертвата на офицер за 3 пешки не дава нищо — 19... О:a2 20. b3 О:b3 21. cb Д:b3 22. Тс2 и 23. Цd2+.

20. а3

20... Oc4. Черните не могат да се ориентират и правят поредно два слаби хода 20 и 21, след което попадат в тежка и безперспективна позиция. След 20... Og4 21. Де3 (21. f3? О:g5 22. hg Д:f3) 21... О:g5 22. hg 0—0 или направо 21... 0—0 придвижването f4 става невъзможно и играта се изравнява.

21. Де3 Де6? Решителна грешка. И сега с 21... 0—0 черните биха запазили добра позиция.

22. f4 Оa6 23. f5 Де7 24. Тg2. След партията Иванов ми каза, че най-много се опасявал от 14. b3, за да не се даде възможност на офицера да се включи в защитата на царския фланг. На 24. b3 обаче следва 24... d5! със заплахите 25... Д:a3+ и 25... d4.

24... Oc4 25. g4 hg. Иначе 26. О:f6 и g5.

26. Т:g4 Of7 27. Тh1 Тh7. Изиграно, с цел при размяната на f6 да се вземе с дамата и да не се допусне разкриването на линията „g“. По-добре бе обаче 27... Цd7 28. О:f6 gf. Топът на h7 заема крайно пасивна позиция и до края на играта, т. е. 22 хода, не прави нито един ход!

28. Кd1 Цf8 29. Кf2 d5 30. О:f6 Д:f6. Или 30... gf 31. Дg3 Тh8 32. Тg7 и движението на пешката h до h7 решава, тъй като черните са в цугцванг.

31. Тg5. Освобождава полето g4 за коня. На 31... Т:h4 следва 32. Т:g7 и черните не са в състояние да отразят многобройните заплахи.

31... d4 32. Дg3 Те8. Заплашваше 33. Кg4 и 34. К:e5.

33. Дg4. Идеята ми беше да играя h5 и след подготовката Кd3 и Тg2 да „пожертвувам“ качеството на g6. Вероятно по-силно беше 33. Кg4 Де7 34. f6 gf 35. Тf5 Тg7 36. Дf2.

33... Дh6 37. Тh1 Oh5. Иначе 35. h5 и после Цb1, Кd3 и Тg6 с бърза печалба.

35. Дg3 с5 86. Тg1 Дf6. Ако 36... Of7 37. h5 О:h5, то 38. Тh1 с печалба на фигура.

37. Кg4 О:g4 38. Д:g4 Дh6 39. h5 Те7 40. Цb1 Цg8 41. Де2. Записаният ход. Позицията, макар и при материално равенство, е леко спечелена за белите. Натрапва се и ходът 41. Тg6 със следния форсиран вариант 41... Д:h5 42. Д:h5 Т:h5 43. f6 Тf7 44. Т:g7+ Т:g7 45. Т:g7+ Цf8 46. Т:c7 Тh4 47. Т:c5 Т:e4 48. Т:a5 Цf7, който ми се струва, че дава по големи контрашансове на черните.

41... Тf7 42. Де4 Дd6 43. Тg6 Дf8 44. Тf5 Цh8 45. Дd5 Тf6 46. Д:e5 d3 47. cd c4 48. dc Дd8 49. Дd5 Черните се предават.

№ 222 ИСПАНСКА ПАРТИЯ

ВЛ. ПОПОВ

А. МАЛЧЕВ

Четвъртфинал за Републиканско п-во, София, 1957 г.

Обяснения от А. Малчев

1. e4 e5 2. Кf3 Кс6 3. Об5 а6 4. Оa4 Кf6 5. 0—0 Оe7 6. Те1 b5 7. Об3 d6 8. с3 Кd7? Играх този ход без да се замислям, понеже предварително бях решил да изпробвам варианта на Балабанов, който е разгледан подробно в теоретическия раздел на настоящата книжка. Партията завърши благополучно за мене и аз бях доволен от сполучливия си дебютен опит. Няколко дни по късно обаче самият Балабанов ми обърна внимание, че това не е неговият вариант, тъй като той предлага Кf6—d7 на деветия ход, а аз съм го приложил на осмия. В позицията липсват ходовете h2—h3 за белите и 0—0 за черните, а както ще се види, това е съществена неточност.

9. а4? Моят грешка се състоеше в пререждане на ходовете. За щастие, с подобна грешка се реваншира и противникът ми. Трябваше да се играе предварително 9. d4!, след което 10. а4 вървеше с голяма сила. Напр.: 9. d4! Of6 (или 9... 0—0) 10. а4! Ка5 12. Oc2 b4 13. d5! bc 14. b4 Кb7 15. а5 и белите получават решаващо стратегическо преимущество. Тук трябва да се отбележи, че за разлика от варианта на Балабанов, след 9. d4! ударът 10. а4! не може да се предотврати посредством 9... Кb6, тъй като след 10. de К:e5 (10... de 11. Д:d8+ О:d8 12. Od5) 11. К:e5 de 12. Дh5! черните губят пешка във всички случаи, и то само защото не са успели да рокират.

9... Ка5 10. ab. За предпочитане беше 10. Oc2 с последващо 11. d4. Сега черните разменят на b3 коня за офицера и остават с двойка офицери.

10... К:b3 11. Д:b3 Тb8 12. d4 0—0 13. Кbd2 ab 14. Кf1 с5. Интересно бе и 14... с6.

15. Кg3 ed. Тази размяна създава трайно напрежение в центъра и благоприятства разкриването на играта, което би ползувало двойката офицери на черните.

16. cd Кf6 17. h3. Този ход не е свързан с определен план. С него белите поставят под контрол полето g4, но моментът съвсем не е подходящ за такова спокойно засилване на позицията. Главният театър на действията е центърът и белите следваше да насочат вниманието си към него. Трябваше да се играе 17. Of4 и след почти принуденото 17... с4 възникваше моштен център, балансиращ достатъчно пешечното преимущество на черните на дамския фланг.

17... Те8. За организиране на натиск върху e4. Заслужаваше внимание обаче и друг план — 17... с4 с последващо d6—d5 и поради това, че белополият офицер на белите липсва, черните овладяваха напълно белите полета.

18. Дс2. Трябваше да се помисли сериозно върху защитата на e4. Например: 18. Оe3 Об7 19. Кd2 и 20. f3.

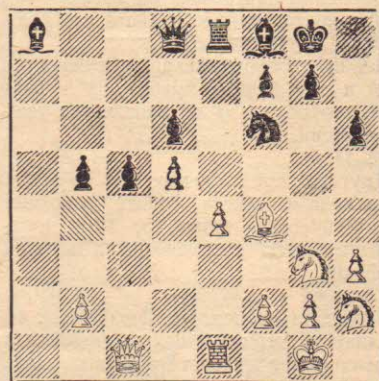
18... Об7 19. Og5 h6 20. Of4 Тс8 21. d5. Взема мерки срещу възможното разкриване с темпо (cd) на линията „с“, като същевременно ограничаваше действието на Об7 и намалява натиска върху e4. За сметка на това обаче се отслабва решително диагоналят „a1—h8“. Затова като по-малко зло трябваше да се предпочете 21. Дd3.

21... Та8. На с8 топът не създава вече никакви заплахи и наг-добре е да се размени с по-активния си бял колега на a1.

22. Т:a8 О:a8. Не 22... Д:a8 поради 23. Кf5 с контраигра.

23. Дс1. Тъй като на дамския фланг партията е позиционно загубена за белите, те опитват да се спасят с атака срещу черния цар.

23... Of8 24. Kh2

24... g6! Подготовка за Of8—g7 и решителна атака на дамското крило по отслабения черен диагональ h8—a1.

25. Кg4. Разбира се, неизгодно е да се приеме предложената в „жертва“ пешка на h6 поради 25. О:h6 О:h6 26. Д:h6 О:d5!

25... К:g4 26. hg Об7 27. f3 Дf6 28. Цf2 Og7 29. b3. По-упорита защита даваше 29. Те2, но белите все още се надяват, че могат да се спасят чрез атака срещу черния цар.

29... Дd4+ 30. Оe3 Де5 31. Тh1 Та8! Оказва се заплашен изведнаж не само дамския фланг на белите, но и царят им.

32. О:h6 Та2+ 33. Ке2 Дd4+ 34. Оe3. Не спасява и 34. Де3 О:h6 35. Т:h6 Дb2 и белите са напълно сковани.

34. . . Db4 35. Td1 D: b3 35. Td2 b4
37. T: a2 D: a2 38. Dd2 b3 39. Kc3. Цайт-
нотна грешка в безнадеждна позиция.
39. . . O: c3. Белите се предават.

№ 223 СТАРОИНДИЙСКА ЗАЩИТА ИЛ. ДИМИТРОВ М. ЛЕВИ

Четвъртфинал за Републиканско п-во,
София, 1957 г.

Обяснения от Илия Димитров

1. d4 Kf6 2. Kf3 g6 3. g3 d6 4. Oг2
Oг7 5. O—O O—O 6. c4 Kbd7 7. Kc3 c5.
Интересна, но, както се оказва, не осо-
бепо сполучлива идея. Ориентирали се
с последния си ход 6. . . Kbd7 към
главния вариант на старондийската
защита, черните внезапно променят
плана си на игра, като се отказват от
„теоретичното“ 7. . . e5. Както е из-
вестно обаче, системата със c7—c5 се
оправдава един ход по-рано (вместо
6. . . Kbd7 — 6. . . c5), понеже в та-
къв случай конят от полето b8 може
да заеме изгодна позиция на c6 или
след Kb8—ab—c7 да участва в под-
готовката на пробива b7—b5. В създа-
деното сега положение този „злополу-
чен“ кон има най-голяма „заслуга“ за
дебютните затруднения, които възник-
ват пред черните.

8. e3. Напълно оправдан отговор, це-
лещ ограничаване сферата за действие
на коня d7 и поддържащ напрежението
в центъра, тъй като черните не са в
състояние да усилят натиска си върху
пункта d4. След 8. d5 конят d7 би
получил перспективи за живот пред-
вид маневрата 8. . . Kg4 и 9. . . Kde5.
Освен това последният ход на белите
е необходимо звено от един напълно
определен стратегически план. След
b2—b3 и Ocl—b2 белите неминуемо
ще станат господари на черните поле-
та, а това е сериозно постижение за бе-
лите в старондийската защита.

8. . . Tb8. Изиграно шаблонно. Както
ще се види по-нататък, белите леко отра-
звят контраиграта на противника на
дамското крило. Най-приемливо бе 8. . .
e6 с последващо Dd8—e6, Kd7—b6,
подготвяйки постепенно хода d6—d5.
9. b3 a6 10. a4. Черните са лишени
от контраигра на дамския фланг, про-
блемът за тяхното развитие е още
нерешен.

10. . . b6. Още можеше да се играе
10. . . e6 и т. н. Черните предпочитат
флангово да развият офицера си, но
това ограничава напълно подвижността
на коня d7.

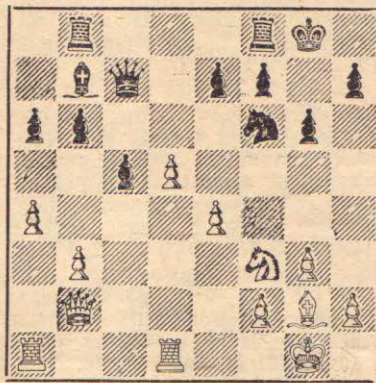
11. Ob2 Ob7 12. Dc2. Намеренията на
белите са ясни: да поставят топове на
централните линии и в подходящ
момент да разкрият играта.

12. . . d5? Разполагайки с твърде
ограничено оперативното пространство,
черните предприемат рискован пробив.
Прелварителната полгтовка e7—e6,
Dd8—e7 и Tfd3 беше абсолютно не-
обходима. Сега черните получават още
по-стеснено положение.

13. cd K: d5 14. K d5 O: d5 15. e4
Ob7 16. Tfd1 Dc7 17. c5 O: b2. Почти
задължително отстъпване на черните
полета. Не върви 17. . . Kf6 поради 18.
Oe5 а ако 17. . . Ke5, то 18. K:e5 O:e5

19. f4 със значително преимущество за
белите.

18. D: b2 Kf6? Трябваше да се опи-
та 18. . . b5, с цел да се организира
контраигра посредством c5—c4 и т. н.

19. d6! Сигнал за непосредствена
атака на царския фланг. Черните тряб-
ва да се заципуват много точно.

19. . . Dd8 20. e5 Ke4. Неправилно.
Другите отстъпления на коня 20. . .
Kd7, 20. . . Ke8 или дори 20. . . Kd5
дават добри изгледи за защита. На
20. . . Kd7 шах да продължа 21. h4,
тъй като форсираното продължение:
21. e6 fe 22. Kg5 ed! (22. . . Tf6? 23.
de D: e7 34. T: d7!) 23. K: e6 Df6 не
донася нищо.

21. h4. Добър ход, който отрязва
пътя за отогъпление на черния кон и
подготвя следващата маневра.

21. . . ed 22. Kh2 Dc7? Черните не
откриват основната заплата. Единствен-
ната защита беше 22. . . f5, след което
се получаваше малко по-добър тежко-
фигурен ендшпил за белите: 23. O: e4
O: e4 24. T: d6 De7 25. f4.

23. O: e4 O: e4 24. Kg4 d5 25. Kf6+
Dh8 26. e6 fe. Губи дамата, но и при
единственото 26. . . d4 27. K: e4 белите
леко печелят.

27. Ke8+. Черните се предават.

№ 224 СЛАВЯНСКА ЗАЩИТА

КР. ДИМИТРОВ ЕМ. РАКОВСКИ

Четвъртфинал за Републиканско п-во,
София, 1957 г.

Обяснения от Емил Раковски

Напоследък числото на привържени-
ците на уводи при коментиране на
партиите нарастна. И аз смятам, че,
за да се опише по-пълно борбата в
една партия е нужно да се кажат ня-
колко думи за турнирното положение
и тактиката на партньорите. Настоящата
партия се игра в предпоследния кръг
и протече под девиза „на всяка цена
победа!“ С това Кр. Димитров, бидейки
лидер, се стремеше да запази шансовете
си за първото място, а аз, отпаднал от
конкуренцията за класиране в полуфи-
нала търсех реабилитация за предиш-
ните си неуспехи. Знаех, че Димитров
е опасен тактик и в желанието си да
избягва известните теоретически про-
дължения понякога още по дебют по-
лучава по-лоша позиция. Ето защо бях
решил да избира солидна дебютна схе-

ма с надежда да се възползувам от
някое негово неоснователно отклонение
от „отпканите теоретически пътеки“.
Моите очаквания се оправдаха.

1. d4. Този ход едва ли позволява на
Димитров да разгърне „стихията“ си
като комбинационен играч. На негово
място бих предпочел 1. e4 и в отговор
на 1. . . c5 2. b4! — сицилиански
гамбит а в случай на 1. . . e5 2. f4!
царски гамбит или друга някоя гам-
битна система!

1. . . d5 2. Kf3 Kf6 3. c4 c6 4. Kc3 dc
5. a4. Идеята на това често срещащо
продължение е макар и с цената на
пункта b4 да се осуети контраатаката
на черните посредством b7—b5—b4 на
дамския фланг и след това да се под-
готви e2—e4. Черните естествено се
стремят да затруднят това и да разбият
при случай центъра на белите посред-
ством c6—c5 или e6—e5.

5. . . Of5 6. Ke5. Открива намерения-
та на белите да заемат центъра посред-
ством f2—f3 и после e2—e4. Другият,
по-спокоен метод за провеждане на
хода e2—e4 включва хода 6. e3 и по-
сле O: c4, De2 и Td1.

6. . . e6 7. K: c4. Твърде скромно
продължение, с което белите неоснова-
телно се отклоняват от интересните
усложнения, които възникват след:
7. f3 Ob4 8. e4 O: e4 9. fe K: e4 10.
Od2 или 10. Df3.

7. . . Ob4 8. e3? Сериозна неточност,
в резултат на която белите доброволно
ограничават подвижността на чернопо-
лия си офицер и се изправят пред едва
ли преодолими дебютни затруднения.
Наложително бе 8. f3 O—O 9. Oг5 и
после e2—e4.

8. . . O—O 9. Db3? Нова неточност,
за която обаче белите трудно могат да
бъдат упрекнати, тъй като и без това
позицията им е вече много тежка. Зна-
чително по-упорита съпротива можеше
да се окаже посредством: 9. Oe2, въ-
преки че и тогава след 9. . . c5! за-
дачите, които имат да разрешават те
във връзка с развитието на чернополия
офицер, никак не са леки. Сега чер-
ните печелят важни темпа в развитието.

9. . . a5 10. Oe2 c5! Предвид слабост-
та на пункта d4 и неизгодното разпо-
ложение на бялата дама това тинично
за славянската защита подриване на
центъра тук има голяма сила.

11. dc. Необичайна за опитния тур-
нирен боец Димитров нерешителност,
която може да се обясни само с него-
вия висок оптимизъм. Трябваше посред-
ством 11. O—O cd 12. ed Kc6! 13. Kb5
да се пожертвува пешка и завърши
развитието. Сега пространственото над-
мощие на черните внушително нараства.

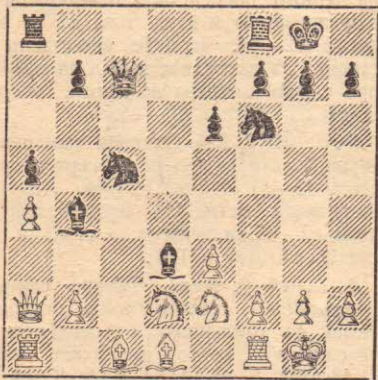
11. . . Kbd7! 12. O—O K: c5 13. Da2.
Печална необходимост. Не може 13. Dd1
поради 13. . . D: d1 с решаващо преи-
мущество. Напр. 14. T: d1 (губи както
14. K: d1 Kb3, така и 14. O: d1 O: c3
и после Od3) Kb3 15. Ta2 Tас8 и т. н.
Заплашва 16. . . Oe2 с последващо
K: c1 и Ob3, а не може 16. Ke5 пора-
ди 16. . . Ob1!

13. . . Oc2 14. Od1. Поради заплахата
14. . . Kb3 белите са принудени все
повече и повече да маневрират по пър-
вата и втората линии.

14... O d3 15. Ke2. Димитров упорито избягва материалните загуби. Разбира се, и след 15. Oe2 O: c3 16. bc Kfe4 17. O: d3 (17. Td1 K: c3) Д: d3 18. Ke5 Д: c3 19. Ob2 Db3 20. Д: b3 K: b3 ендшпилът е спечелен за черните, но това продължение обещаваше повече борба и трябваше да се предпочете като „по-малко зло“. Сега обръчът около белия стан окончателно се затяга.

15... Дс7! 16. Kd2.

Поряди заплахата 16... Kсe4 белите са принудени да оттеглят и последната си активна фигура от центъра. Не спазваше и 16. b3 поради Kсe4! с неподотвратими заплахи.

Възникналата позиция говори ясно за дългия дебютен провал на белия е. Те не успяха да решат проблема за развитие на чернополия си офицер по мирен начин и не осмелили се да го разрешат по единствения правилен в такива случаи път — чрез жертва на материал, се озоваха в тотално загубена позиция. Настъпващата развързка е напълно логична.

16... Tfd8 17. Kf3 Kсe4 18. h3. Не забелязва тактическия замисъл на противника но и без това липсваше удовлетворителна защита.

18... Oc4! 19. b3 Kс3! 20. Дс2 Od3 21. Db2 K: e2+ 22. O: e2 Oc3 23. Da2 O: e2. Белите се предават.

№ 225 ФРЕНСКА ЗАЩИТА

КЕРЕС

ЕЛИСКАЗЕС

Мар дел Плата, 1957 г.

Обяснения от Ем. Карастойчев

1. e4 e6 2. d4 d5 3. Kс3 Ob4 4. e5 c5 5. a3 O: c3+ 6. bc Ke7 7. Kf3 Kbc6 8. a4 Дс7. Обикновено се играе 8... Da5, което поставя по-сериозни проблеми пред белите.

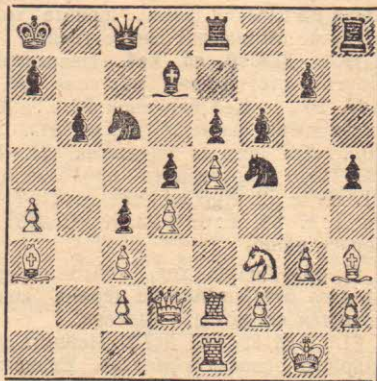
9. Dd2 b6 10. Od3 Od7 11. O—O c4 12. Oe2 Kf5. Позицията на белите заслужава предпочитание. Обективните данни които налагат този извод са: териториално надмощие, два офицера, силен диагонал за чернополия офицер а в случай на къса рокада от страна на черните, — отлични перспективи за атака на царския фланг. Опитът да се отстрани силната пешка e5, посредством обичайните подривни действия в подобни положения, с 12... f6, би могъл да се окаже губелен след 13. Oa3! fe 14. de K: e5 15. K: e5 Д: e5 16. Tae1! със силна атака за пожертву-

ваната пешка. Поради тази причина Елисказес се ориентира към голямата рокада, като поставя предварително коня на f5, подобно на „староиндийския“ кон на c5. Това не е нова идея, но тъй като в последствие Керес успява да използва позицията на коня на f5, заслужаваще предпочитание простото 12... h6 и 13... O—O—O.

13. Oa3 h5 14. Tfe1 f6? Ако веднага 14... O—O—O, то 15. Kg5 Oe8 16. Of1! и черните стоят съвсем безперспективно. Направеният ход обаче създава неподправими слабости на g6 и e6, които се оказват първопричината на загубата. Правилно беше 14... Kсe7 (14... Ka5 15. Ob4!) 15. Dg5 Kg6 16. a5 с двустри усложнения.

15. Of1 O—O—O 16. g3. Офицерът се стреми към диагонала h3—c8, отслабен вследствие на 14-тия ход на черните.

16... Цb7 17. Oh3 Tde8 18. Te2 Цa8 19. Tae1 Дс8.

20. O: f5! Важна размяна, която открива за белия кон победоносния път f3—h4—g6—f4—d5.

20... ef 21. Kh4 fe. Недостатъчно е 21... Th6 22. ef (на 22... e6 ще последва, разбира се, не 22... Oe6? 23. K: f5, а 22... T: e6) T: f6 23. Dg5 и материалите загуби са неизбежни. Сега обаче се разкрива достъпът към слабата пешка „d5“.

22. de Oe6 23. Kg6 Th6 24. Kf4 Dd7 25. Td1. Натискът се прехвърля по линията „d“.

25... Td8 26. Od6 Of1! Аржентинският гротмайстор се защитава внимателно и упорито. Ако 27. K: d5?, то 27... K: e5! 28. O: e5 (28. T: e5? T: d6 29. Te7 Д: e7) 28... Д: d5 и черните се освобождават от всичките си затруднения.

27. h4 T: d6. Тази жертва на качество не е лишена от известна логика. Белите могат да усилят позицията си. Например 28. De1 с последващо Od6—a3 и увеличаващ се комбиниран натиск по линиите „e“ и „d“. А това би отнело на черните и последните контрашансове, които сега все още биха могли да потърсят на дамския фланг, опитвайки се да спечелят там още една пешка.

28. ed Д: d6 29. De3 Da3. На 29... Te8 ще последва 30. Д: e8+!

30. Df3! g6 31. K: d5 Цb7. На черните не остава време за пешката a4. Ако 31... O: d5 32. T: d5 T: d5 33. Д: d5 Д: 4 то—34. Te7! Следва ефективна заключителна комбинация.

32. Te7+! K: e7 33. K: e7+ Цa6 34. T: d8 Д: e7 35. Td1 Де6 36. a5! Енергичен удар върху последното убежище на черния цар. Ако 36... ba, то 37. Df4!+ напр.: 36... Цb7 38. Tb1+ Цa6 39. Дс7! или 37... Де7 38. Db8! или най-после 37... Дс8 38. Dd6+ Цb5 39. Tb1+ Цa4 40. Tb4+!

36... Oe8 37. ab Oc6 38. Ta1+ Ц: b6 39. Df4 Де2 40. Db8+ Ob7 41. Dd6+. Черните се предават. На 41... Oc6 или 41... Цb5 следва просто 42. Tb1+.

№ 226 ЗАЩИТА НИМЦОВИЧ ЛОМБАРДИ КЕРЕС

Мар дел Плата, 1957 г.

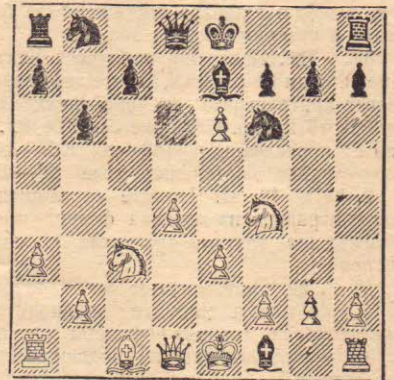
Обяснения от Здравко Милев

1. d4 Kf6 2. c4 e6 3. Kс3 Ob4 4. e3 b6 5. Kge2 Oa6. Един от съвременните варианти, за които в теорията няма определено становище поради относителната му „младост“. И двамата партньори трябва самостоятелно да решават още в дебюта стоящите пред тях задачи, а това винаги е добре дошло, когато се играе с черните фигури на печалба.

6. a3 Oe7 7. Kf4. Голяма практика в този вариант с бели има Ботвиник. Ходът в текста е негова последна дума, след като на практика се убеди, че 7. Kg3 и 7. b3 не причинява затруднения на черните.

7... d5 8. cd. Интересната уловка 8. Df3, разчеглена на 8... c6 9. cd O: f1? 10. dc Oa6 11. c7 Д: c7 12. Da8, среща позиционното опровержение 9... cd! 10. O: a6 K: a6 и размяната на белополите офицери е в изгода по-скоро за черните.

8... O: f1 9. de?

Дотук всичко съвпада с втората партия от първия мач за световно първенство Ботвиник—Смислов. В коментарите си към нея Ботвиник указва, че избрал продължението 9. Ц: f1 ed 10. g4, защото „аз оценявам жертвата на фигура 9. de Oa6 10. ef+ Ц: f7 11. Db3+ Ce8 12. Ke6 Dd7! 13. K: g7+ Cd8 14. Ke6+ Цс8 като неизгодна за белите“. „Мисля, че и предложението на Бондаревски 11. e4 не дава нищо на белите...“. Тук разгледаната партия, вместо да покаже как черните изравняват при Ботвиниковото 9. Ц: f1, служи като илюстрация на дълбочината на съветските анализи.

